

úvod do morfologie a fylogeneze rodu

ÚVOD DO MORFOLOGIE RODU

Samorostlíky i ploštičníky jsou sympodiálně rostoucími vzrůstnými bylinami s plazivými oddenky. Listy na dlouhých řapících bývají (často vícenásobně) trojklanně peřenodílné. Květy sdružované v hustých racemosních květenstvích mívají po čtyřech nebo pěti petaloidně vybarvených kališních plátcích, zpravidla záhy opadávajících, lístky korunní jsou staminodiálně redukovány. Množství početně neustálených tyčinek (40-80) lemuje (s výjimkou nepočetných dvoudomých taxonů) apokarpní gynoecium z několika nebo jen jediného pestíku; plody jsou měchýřky nebo bobule.

ÚVOD DO FYLOGENEZE RODU

Skupina rodů zahrnující samorostlíky a ploštičníky bývá v čeledi pryskyřníkovitých přisuzována komplexu *Coptidoideae* / *Thalictroideae* (TACHTADŽJAN 1996, THORNE 2000), molekulární data ji ale přesouvají k podčeledi *Ranunculoideae* prostřednictvím někdejších *Helleboreideae* / *Delphinioideae* (HOOT 1995, RO 1997).

progenitory s vyvinutými korunními plátky

Molekulární data ukazují na těsnou příbuznost samorostlíků a ploštičníků s rody *Anemonopsis* a *Souliaea* s petaly nápadně vyvinutými; *Anemonopsis* se zdá být sesterskou větví skupiny.

Východoasijská *Souliaea* je charakteristická řadou apomorfóz, odlišujících ji od ostatních taxonů skupiny, dle molekulárních dat (COMTON & al. 1997) je však sesterská samorostlíkům a bývá nyní k rodu *Actaea* rovněž přiřazována.

(*Anemonopsis macrophylla* SIEB. & ZUCC.)

taxony s petaly staminodiálně redukovánými

taxony tradičně rozdělované mezi rody *Actaea* (samorostlíky) a *Cimicifuga* (ploštičníky) na podkladě dat morfologických

celkem asi třicet druhů obou někdejších rodů roste ve vlhkých lesích a podél vodních toků po celé severní polokouli

(*Actaea rubra* WILLD.)

Samorostlíky a ploštičníky jsou tradičně rozpoznávanými rody, separovanými na bázi morfologických dat (počet staminodií a pestíků, suché nebo dužnaté plody). Data molekulární (Compton & al. 1998, 1999) nicméně naznačují těsné příbuzenské vztahy taxonů s květy o jediném pestíku (bez ohledu na charakter plodu), jejichž postavení v celém komplexu činí ostatní prorostlíky parafyletickými.

A. japonica THUNB.

A. podocarpa DC.

prorostlíky skupiny *Pityrosperma*:

květy se dvěma nebo třemi téměř přisedlými pestíky, dozrávajícími v měchýřky

staminodia dvě, bílá nebo červená, za květu přetrvávající nebo častěji opadavá (u některých druhů zcela chybí)

osm severoamerických a východoasijských druhů

A. rubra WILLD.

A. racemosa L.

prorostlíky a ploštičníky skupiny *Actaea*:

zpravidla čtyřčetné květy o jediném pestíku, dozrávajícími v měchýřek nebo bobuli

staminodia úzká, bílá, početně neustálená (4-8, vzácně méně, nejčastěji v počtu sepalů)

pět druhů, porůznu po celé severní polokouli (jeden s rozšířením cirkumboreálním)

A. cimicifuga L.

A. europaea COMPTON

ploštičníky skupiny *Cimicifuga*:

kvítky se dvěma až pěti stopkatými pestíky, dozrávajícími v měchýřky

dvě žlutá nebo oranžová rozeklaná staminodia za květu zpravidla přetrvávají

asi osm druhů s eurasijským rozšířením (ponejvíce východoasijských)

A. ramosa NAKAI

A. simplex WORMSK.

ploštičníky skupiny *Dichanthera*:

kvítky až s osmi stopkatými pestíky, dozrávajícími v drobné měchýřky

dvě bílá rozeklaná staminodia za květu přetrvávají

osm východoasijských druhů

GEOGRAFICKÉ ROZŠÍŘENÍ

DOPORUČENÁ LITERATURA

COMPTON J.A., CULHAM A. & JURY S.L.: Reclassification of *Actaea* to include *Cimicifuga* and *Souliea* (Ranunculaceae): phylogeny inferred from morphology, nrDNA ITS, and cp DNA *trnL-F* sequence variation. Taxon 47: 593-634, 1998.

LEE H.W., PARK C.W.: New taxa of *Cimicifuga* (Ranunculaceae) from Korea and United states. Novon 14 (2): 180-184, 2004